

До екології гніздування сизого голуба (*Columba livia*) в м. Харків

С. В. Асєєва, М. А. Рогозіна

svetlana.aseeva.197@gmail.com

Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди,
м. Харків, Україна

Антропогенна діяльність докорінно змінює всі складові екосистеми. Птахи як невід'ємна складова екосистем зазнають процесів синантропізації та урбанізації, набуваючи низки екологічних особливостей.

Сизий голуб (*Columba livia*) належить до птахів повних синантропів або повних урбаністів. Це вид, у якого частина популяції втратила здатність до існування поза антропогенними ландшафтами (Константинов, 2001). Більшість особин є осілими та впродовж року домінують в орнітофауні міста, що має важливе значення для формування орнітокомплексів урбанізованого середовища. Завдяки адаптивним можливостям, які проявляються в особливостях гніздування, кормодобування, онтогенетичного розвитку, добової активності, голуби пристосувалися до умов проживання і характеру живлення в антропогенному ландшафті. Крім того, завдяки пластичності птахи заселяють все нові й нові території, розширюючи цим межі ареалу.

Дослідження провели у 2019–2020 рр. на території Харкова. Метою дослідження є виявити основні місця гніздування та живлення птахів у місті.

Для сизого голуба властивий високий ступінь прив'язаності до території та місця проживання, за вибору яких голуби уникають зелених насаджень і промислових зон; їхні напівколоніальні популяції в містах нерозривно пов'язані з людиною. Птахи заселяють урболандшафт повсюдно, використовують ресурси, створені міським середовищем, що безпосередньо залежать від процесів, які відбуваються у структурі угруповання. Загалом популяція птахів адаптивно реагує на різкі перепади умов існування, якими для них є зміни в кількості і доступності кормових і гніздових ресурсів.

Вибираючи місце проживання та ночівлі, голуб сизий віддає перевагу житловим комплексам (78%; N=123), аніж адміністративним будівлям. Більшість птахів селиться в п'ятиповерхових будинках, які є оптимальними для присади й озирання території у пошуках корму. Отвори на горіщі відкриті з боку вулиць, що приваблює птахів, а вихід на горіще зачинений, що забезпечує відсутність ворогів.

Голуб сизий охоче селиться на горіщах багатоповерхівок, які мають плоскі дахи з балками та маленькими вхідними прорізами — віддушинами. На горіщі птахи виділяють гніздові території, а вільні місця використовують під токовища та нічліг, де підіймаються на балки і розташовуються парами. У період насиджування в нічний час на гнізді залишається самка, самці збираються на підстельових балках.

Двори будинків з відгородженими майданчиками зі сміттєвими контейнерами приваблюють більшу частку голуба сизого (83%; N=265), ніж двори будинків такої ж висоти, що не мають подібних сміттєвих контейнерів. Одноповерхові будинки приватних секторів птахи заселяють неохоче і зазвичай не привертають їх увагу.

Отже, фактори розміщення кормових баз, наявності гніздових територій взаємопов'язані та безпосередньо впливають на місце ночівлі сизого голуба. Найпривабливішими територіями для проживання сизого голуба є двори старих п'ятиповерхових житлових будинків, які обладнані контейнерами для побутових відходів.